מסורת הש"ס

גמ' **ס)**[לעיל סח:] **ב)**[קדושין לז.] **ג)**שקלים ו: ב"מ קיח. **ד)**[בכורות יב:] **ה)**[לעיל סח: **ו)**[שמות ט כי השעורה אביב וכן איתא בתרש"י ויקרא ב פי"ד] **ז)**בכורים פ"ח מ"ג פסחים נג. **רש"י ח)**ע"ל קודם הקרבת העומר אפי' בח"ל הס"ד **תוס' ט)**ע"ל שתגנוס **י)**ותוס' בחמ' ב"מ נח. דמו מירוץ זה דאי בגירה אפי' מהמופקר אסור דבגירה מועלה דקגירה היא ושביעית אסור בה ע"ש **יא)**[עיין תוס' יבמות קכב. ד"ה של ותוס' ב"מ נח. ד"ה לשמור ותוס' סוכה לט: ד"ה בד"ח]

הגהות צ"ק

[א] ע"ל קאי: [ב] תמוזבותיכם: [ג] ע"ל ומוהג: [ד] ע"ל סביב לשומרו: [ה] ע"ל ואמרי' נמי: [ו] ע"ל מכאי בגירה בכלל קגירה היא בגירה דכתב רחמנא כו':

הגהות

גמ' **דכתיב מושבותיכם כל מקום כו'.** כל"ל:

(רש"ש)

תוס' ד"ה בעינא כרמל וליכא. ושמא הך מתניתין דלא בוודתיה. כל"ל ולפמש"כ בגדרים (כו.) אין צריך להגיה:

(רש"ש)

ד"ה אלמא. ואם תאמר דמ"ש הוי תיובתא לימא דהך דמצוה וחד לעכב וי"ל דתרי בכורים כתיב. נ"ב נ"ל דל"ל ומ"ע הוי תיובתא ליה וי"ל דתרי בכורים כתיב חד למצוה וחד לעכב:

(מלאכת יו"ט)

תורה אור

גמ' א) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת קְצִירָהּ וַהֲבֵאתֶם אֶת עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם אֶל הַכֹּהֵן:

(ויקרא כג, י)

ב) וְהָיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאָכְלָה לְךָ וּלְעַבְדְּךָ וְלַאֲמָתֶךָ וְלִשְׂכִירְךָ וּלְתוֹשָׁבְךָ הַגָּרִים עִמָּךְ:

(ויקרא כה, ו)

ג) וְלָחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הֲבִיאֲכֶם אֶת קָרְבַּן אֱלֹהֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם:

(ויקרא כג, יד)

ד) וְאִם תַּקְרִיב מִנְחַת בִּכּוּרִים לַיְיָ אָבִיב קָלוּי בָּאֵשׁ גֶּרֶשׂ כַּרְמֶל תַּקְרִיב אֵת מִנְחַת בִּכּוּרֶיךָ:

(ויקרא ב, יד)

ה) וְהַפִּשְׁתָּה וְהַשְּׂעֹרָה נֻכָּתָה כִּי הַשְּׂעֹרָה אָבִיב וְהַפִּשְׁתָּה גִּבְעֹל:

(שמות ט, לא)

תוס' ו) וְשֵׂה אַחַת מִן הַצֹּאן מִן הַמָּאתַיִם מִמַּשְׁקֵה יִשְׂרָאֵל לְמִנְחָה וּלְעוֹלָה וְלִשְׁלָמִים לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם נְאֻם אֲדֹנָי אֱלֹהִים:

(יחזקאל מה, טו)

ז) וַיְהַמֵּם יְיָ לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּכֵּם מַכָּה גְדוֹלָה בְּגִבְעוֹן וַיִּרְדְּפֵם דֶּרֶךְ מַעֲלֵה בֵית חֹרֹן וַיַּכֵּם עַד עֲזֵקָה וְעַד מַקֵּדָה:

(יהושע י, י)

ח) וַיַּעַזְקוּהוּ וַיְסַקְּלֵהוּ וַיַּטֶּעָהוּ שָׂרַק וַיִּבֶן מִגְדָּל בְּתוֹכוֹ וְגַם יָקֹב חָצַב בּוֹ וַיְקַו לַעֲשׂוֹת עֲנָבִים וַיַּעַשׂ בְּאֻשִׁים:

(ישעיהו ה, ב)

כל קרבנות הציבור פרק תשיעי מנחות פד.

אבל בארץ לא פליגי. דצריך להביא מן הארץ ולא מן מועה לארץ: ומה אני מקיים וכי תבואו. דמשמע דאין בא אלא מן הארץ: קסבר חדש בחוצה לארץ. קודם לעומר אסור דאורייתא דהא דכתיב (ויקרא כג) [ג] ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו [א] נוהג אפי' בחוצה לארץ: [ז] [ב] דמושבותיכם. דכתיב בההוא קרא כל מקום שאתם יושבים משמע וכי תבואו לא ממעט מועה לארץ אלא זמן ביאה הוא לומר שלא נתחייבו בעומר אלא לארץ לאחר שבאו לארץ לאסור [ד] חדש [יא]קודם הקרבת העומר וכיון דמדאורייתא אסור [ג] דנוהג איסור חדש בחוצה לארץ ה"ג נוטלין שכרן מתרומת הלשכה. לפי שהם הפקר וצריך לשומרן מפני החיה ומפני הצנייה שלא יקטטוהו קודם לעומר כדי שיהא העומר בא מהן: רחמנא אמר. בעומר לדורותיכם: ואת אמרת תיבטל. אם אינו מביא קרבן העומר אינו נוטל שכרן מתרומת הלשכה. לפי שהם הפקר וצריך לשומרן מפני החיה ומפני הצנייה שלא יקטטוהו קודם לעומר כדי שיהא העומר בא מהם: אינתר רבי יוחנן אמר. משום הכי אין מביאים מתבואה ישנה משום דבעינן כרמל תקריב: רבי אלעזר אמר. משום דרמשית קצירכם אמר רחמנא דבשעת הבאה ליהוי רמשית קציר ט) דהאי תבואה ואי מייתי מכל משקה אינו מביא מרמשית קציר שהרי נקלר מן משקה וסוף קציר שנה שעברה הוא בשעת הבאה: אלמא משום בכורים הוא. דבעי' שיהו בכורים בקציר והיינו כר' אלעזר דאמר רמשית קצירכם ור' יוחנן דאמר כרמל תקריב דמשמע שיהו להקריב כרמל אע"פ שאינו בכורים:

רש"י כת"י ממתרים

וקא סבר [חדש בחוץ] לארץ מדאורייתא. [אסור קודם] לעומר דאוריי': וממושבותיכם. דכתיב בהאי קרא ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו וגו': כל מקום יושבים משמע וכי תבואו אל הארץ. משום דלכתיב לאתויי אף בארץ ישראל משמצא אל הארץ דוקא אתם חייבים בהבאת עומר מ"מ משמע דמדאורייתא חדש בחו"ל אסור: אקרובי נמי מקרבינן. מינה כמו [מא"]: שומרי ספיחין. של שעורין [לפני] העומר שלא [יתקטו] העניים: לאכלה. והיתה שבת [הארץ] לכם לאכלה: [ולא] לשריפה. היאך מביאין עומר לצרוף את הקומץ: כרמל תקריב. כך בשעת הקרבתן: ר' אלעזר [אומר]. היינו טעמא דאין מביאין מדמשמצא דכתיב רמשית [קצירך] בשעת הבאתה התחלת קצירה אותה קצירה שלא ממנה: [ולא] סוף. ולא מייתי ממשמצא מן הבאה קצירה דתבואה דמשמצא הוי שעת הבאה ממנה: אביב. כי השעורה מביב: יחיד מביא חובתו מן החיטין. מנחת מוטל: וחובתו מן השעורין. מנחת קנאות: צבור מביא חובתו מן החיטין. שני הלחם: אלמא. דטעמא דשתי הלחם משום בכורים הוי דבכורים בעינא ה"ק לעומר דהא כתיב ביה ומני בכורים והיינו כר' אלעזר וקשיא לר' יוחנן: משבעת המינין. המנויים בפסוק ארץ חטה ושעורה וגו' ודבש דקרא היינו דבש תמרים: שבהרים

אבל בארץ לא פליגי דעומר ושתי הלחם מארץ אין מחוצה לארץ לא כמאן דלא כי האי תנא דתניא [ט] ר' יוסי בר רבי יהודה אומר עומר בא מחוצה לארץ ומה אני מקיים [אי]כי תבאו אל הארץ שלא נתחייבו בעומר קודם שנכנסו לארץ [ט]וקסבר חדש בחוצה לארץ דאורייתא היא [ג] דכתיב ממושבותיכם [ג]כל מקום שאתם יושבין משמע וכי תבאו זמן ביאה היא וכיון דאורייתא היא אקרובי נמי [ג] מקריבין [ג]תנן התם [א]שומרי ספיחין בשביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה רמי ליה רמי בר חמא לרב חסדא [ד] תנן שומרי ספיחין בשביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה ורמינהו [ד][ב]לאכלה ולא לשריפה א"ל רחמנא אמר לך [ג]לדורותיכם ואת אמרת תיבטל אמר ליה ומי קאמינא אנא תיבטל לייתי מדאשתקד בעינא כרמל וליכא ולייתי מכרמל דאשתקד אמר קרא [ד]כרמל תקריב בעינא כרמל בשעת הקרבה וליכא איתמר רבי יוחנן אמר כרמל תקריב ר' אלעזר אומר ראשית קצירך ראשית קצירך ולא סוף קצירך מותיב רבה [ד]ואם תקריב מנחת בכורים [ה]במנחת העומר הכתוב מדבר מהיכן היא באה מן [ב]השעורים אתה אומר מן השעורים או אינו אלא מן החיטין רבי אליעזר אומר נאמר [ד]אביב במצרים ונאמר [ד]אביב לדורות מה [ו]אביב האמור במצרים שעורים אף אביב האמור לדורות אינו בא אלא מן השעורים רבי עקיבא אומר מצינו יחיד שמביא חובתו מן החיטין ומביא חובתו מן השעורין [ה] ואף ציבור מביא חובתו מן החיטין ומביא חובתו מן השעורין אם אתה אומר [ו] מן החיטין לא מצינו ציבור שמביא חובתו מן השעורין ד"א אם אתה אומר עומר בא מן החיטין אין שתי הלחם ביכורים אלמא משום ביכורים הוא תיובתא תנן התם [ז]אין מביאין ביכורים חוץ משבעת המינין [ד]ולא מתמרים

שומרי ספיחים בשביעית. ולא"ת היאך עומר בא מן המשומר הא בעינן (יחזקאל מה)[ו] ממשקה ישראל וכסוף יבמות (דף קכב. ושם) מוכח דאסור לגבי עובד כוכבים שהיה מוכר פירות בשוק ואמר פירות הללו של ערלה הן של עזקה הן של נטע רבעי הן לא אמר כלום ופי' בקונטר' בשם רבותיו של ערלה הן פירות נטיעות הן וישנן משובחים מפירות אילן זקן של עזקה הן מפרדס מעוזק וגדל לו [ד] סביב והיא שנת שביעית לא אמר כלום לאוסרם על כך אלא הלך אחר הרוב שזה משקר ולהשביח מקום מתכוין וכן בנטע רבעי להודיע שפירות נטיעה הן והקשה בקונטר' מה איסור יש כאן אם עבר זמן הביעור לא שנא מן המשומר ולא שנא מן המופקר אסורין וקודם הזמן אלו ואלו מותרין ופי' דהאי עזקה שם עיר שבא"י כדכתיב (יהושע י)[ז] ויכם עד עזקה ופירותיה משובחים ואם היה עובד כוכבים זה בחולה לארץ ומשבח לאמר מעזקה הבאתים אין מוסשין לומר אמת דבריו ושמא לא נתעשרו וישראל מכרם לו אלא להשביח מקום אומר כן ובערוך פירש של עזקה פירות שביעית שנחרשו בשביעית כלומר לא תהא סבור שבשדה בור גדלו אלא נחרש יפה ונעזק כמו (ישעיה ה)[ח] ויעזקהו וכן עוזק תחתיהן של זיתים לנקמן (דף פה:) פי' חופר ומשליך אבנים ועל ויעזקהו דקרא פירש דיש מפרשין הסביבו גדר בטבעת [ט]תרגום עיזקא ורביבו תם מקייס פירוש רבותיו דעזקה לשון גדר כמו ויעזקהו ויסקלהו וכן בית יעזק היתה נקראת תמנן בר"ה (דף כג:) ובתוספתא (פ"ה דדמאי) נמי גרסינן עזק כלומר פירות משומרים ואסורין בשביעית כדדרשינן במורת כהנים את ענבי נזיריך לא תבצור מן המשומר אי אתה בוצר אבל אתה בוצר מן המופקר (ה) ומרגין בפרק לוקח הגזול (סוכה לט:) במה דברים אמורים בוקה מן המופקר אבל בוקה מן המשומר אפילו בכאלי איסר אסור ובקונטר' פירש שם כיון דמשום לשמור משום להביא דמים לאחר הביעור וקשה לפי' דאם הוה משום אפי' מן המופקר נמי ועוד קתני התם הפיגם והריבוזין כולם נלקחין מכל אדם בשביעית לפי שאין כיוצא בהן נשמר ואי טעמא משום דמשום להביא דמים אחר הביעור אפי' הני נמי אלא ודאי משומר אסור באכילה וא"כ היכי שריא הכא להביא עומר מספיחים המשומרים הא בעינן ממשקה ישראל מן המותר לישראל ואין לומר משום דכתיב לדורותיכם כדבסמוך דהא יכול להביא מן המופקר [י]ויש לומר דמדאורייתא בגירה דווקא אסור אבל באכילה שרי דקרא בתורת כהנים בגירה מיירי ולא באכילה ובפרק קמא דמועד קטן (דף ג.) נמי אמרינן [ו] מכדי זמירה תולדה דזריעה היא זמירה דכתב רחמנא למה לי [י] ועוד יש לפרש דשומרי ספיחים דהכא לא היו מוציעים בני אדם מליקח אבל היו מודיעין להן והם פורשין מאליהן אי נמי קלירן ונזירן אמר רחמנא דיהך אין ולא של הקדש ומהאי טעמא שריא קצירה אי נמי קצירה שרי משום דכתיב לדורותיכם דהא אפי' שבת דחי לר' אלעזר בר' שמעון דסוף פרק ר' ישמעאל (לעיל עב.) וא"ת ולר"ע דאמר (פסחים דף נא:) ספיחין אסורין הא בעינן ממשקה ישראל ולא פירכא היא דבשאר שנים נמי לאו ממשקה ישראל הוא ושרייה רחמנא דאמרי' בפ"ק (לעיל ה:) משום דמצוותה בכך שאני בשביעית נמי לר"ע הרי מצוותה בכך [ט]: **רחמנא אמר לדורותיכם ואת אמרת תיבטל.** הקשה רבינו תם דאמרינן בסוף פ' קמא דבכורות (דף יב: ושם) בהמת שביעית פטורה מן הבכורה לאכלה אמר רחמנא ולא לשריפה ופריך מהאוכל מעיסת שביעית שלא הורמה תלמה חייב מיתה אמאי כיון דאילו מיטמיע בא שריפה היא ורחמנא אמר לאכלה ולא לשריפה ומשני שאני התם דכתיב לדורותיכם ופריך ונילגמר מיניה ומשני הכא מעיקרא לאכילה הכא מעיקרא לשריפה והשתא אכתי נילף ממנתת העומר דמעיקרא לשריפה וי"ל מה לעומר שכן ליבור ודוחה שבת וטומאה ועוד שאני עומר דמצותו בכך ולא מיקיימא מצותו אלא בשל שביעית יא) וניחא נמי שתי הלחם הבאות בפני עצמן בשביעית למאן דאמר דלשריפה קאתיין בפרק התכלת (לעיל דף מו:): **בעינא כרמל וליכא.** תימה ולר' יוסי בר' יהודה ייתי ממותה לארץ ושמע הך בריתא דלא כוותיה: **אלמא דשתי הלחם משום בכורים הוא.** דבכורים בעינן והא"ה לעומר דהא בכורים נמי כתיב ביה והיינו כר"א וקשה לרבי יוחנן כך פירש בקונטרס ונראה לתרוייהו פריך דהא רבי אלעזר יב) פירש טעמא משום דכתיב רמשית קצירך ולא סוף קצירך ואם תאמר ומאי טעמא הוי תיובתא ליימא דחד למצוה וחד לעכב ויש לומר דתרי בכורים כתיב:**

שבת

מסכת מכשירין

פרק ב' משנה ב'

מֶרְחָץ טְמֵאָה, זֵעָתָהּ טְמֵאָה. וּטְהוֹרָה, בְּכִי יַתֵּן. הַבְּרֵכָה שֶׁבַּבַּיִת, הַבַּיִת מַזִּיעַ מֵחֲמָתָהּ, אִם טְמֵאָה, זֵעָת כָּל הַבַּיִת שֶׁמִּחֲמַת הַבְּרֵכָה, טְמֵאָה:

עין משפט נר מצוה

ו א מיי' פ"ד מהלכות שקלים הלכה ה:
ז ב מיי' פ"ז מהלכות ממרים ומופקין הל' יא:
ח ג מיי' פ"ב מהל' בכורים הל' ב:
ט ד מיי' שם הל' ג:

רבינו גרשום

אבל בארץ לא פליגי. דצריך ולא מחוצה לארץ: דמושבותיכם דכתיב ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו בכל מקום שאתם יושבים משמע. וכי תבואו לא ממעיט ליה לחוצה לארץ אלא זמן ביאה היא כלומר דאחר שתיכנסו אפי' בחוצה לארץ אסור חדש קודם הקרבת העומר וכיון דמדאורייתא אסור חדש בחוצה לארץ אקרובי נמי מקרבינן עומר מחוצה לארץ: נוטלין שכרן מתרומת הלשכה. לפי שהן הפקר ושומרין לפי שלא יקטטוהו קודם הבאת העומר כדי שיהא העומר בא מהן להקריב קומצו למזבח: והיכי קרב קומץ והכתיב לאכלה ולא לשרפה: לייתי מדאשתקד. מתבואה (שנלקטה לכל התבואות) [שגדלו אשתקד]: בעינא כרמל תבואה שבשעת לקיטתה הויא כרמל רך ומלא: ולייתי מכרמל דאשתקד. מתבואה של אשתקד שנלקטה כשהיא כרמל: בעינא כרמל בשעת הקרבה וליכא: איתמר רבי יוחנן אמר כרמל תקריב ר' אלעזר אומר משום הכי אין מביאין מכרמל דאשתקד משום דבעינן כרמל תקריב. ר' אלעזר אמר משום דראשית קצירך אמרה תורה דבשעת הבאה ליהוי ראשית לקצירה ואי מביא מדאשתקד לא יביא בראשית הקציר שכבר נקצר הכל וסוף קציר שנה שעברה הוא בשעת הבאה: אלמא משום בכורים הוא והיינו כר' אלעזר דאמר ראשית קצירך ותיובתא לר' יוחנן דאמר משום כרמל דכרמל יכול להיות מדאשתקד:

שיטה מקובצת

ט) ר' יוסי בר רבי יהודה אומר עומר בא מחו"ל. גליון כתב ד"א בתשובה דבתבואה הנשרשת לאחר העומר כמו לאחר ששה עשר אסורה מן התורה לקוצרה דחו"ל הוי שפיר ממקום שאתה מביא דקי"ל כר' יוסי בר' יהודה וכרבנן דבי רב אשי דאמרי' לעיל בפ' ר' ישמעאל דלא אכלי עד צפרא דשיבסר דסברי חדש דחו"ל דאורייתא אמנם (מותר לקוצרו ולהביאו לבית דע"ג) כתב דמותר להערים למכור לעובד כוכבים עד לאחר קצירה ואז מותר אח"כ אף להכניסם לבית [דאע"ג] דאין גודשין של בית העמקים היינו טעמא דהתם אין הפסד להמתין בגדיש עד לאחר העומר אבל הכא אם יהיו שם כל ימות החורף יפסיד הכל והר"ם מפרש דלרבי יוסי נמי שרי לקצור בחו"ל דהא דאמרינן ממקום שאתה מביא אי אתה קוצר [הא] אמרינן בקדושין דהוי מצוה התלויה בארץ ונפקא לן מקרא בקדושין דמצוה התלויה בארץ אינה נוהגת אלא בארץ דהא איסור אכילת חדש בחו"ל נפקא לן ממושבותיכם דכתיב גבי אכילה ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו בכל מושבותיכם עד עצם היום הזה בכל מקום שאתם יושבים וגבי קצירה לא כתיב ממושבותיכם: **כ)** תיבת דכתיב נמחק: **ג)** נמי מקרבינן: **ד)** רמי ליה רמי ב"ח לר"ח לאכלה ולא לשריפה א"ל רחמנא אמר לדורותיכם ואת וכו' והשאר נמחק: **ה)** השערורין וצבור מביא חובתו מן החיטין מה יחיד מביא חובתו מן החיטין ומביא חובתו מן השערורין אף צבור שמביא חובתו מן החיטין מביא מ"ר: **ו)** אומר עומר בא: **ז)** וממושבותיכ': **ח)** אסור אפילו בחו"ל חדש: **ט)** קציר האי אות ד' נמחק: **י)** למה לי ועוד י"ל כי (עבדי) [השומרים] היו מודיעים לעם (שהיו) [שהם] של (שביעית) [הקדש] ומתוך כך היו בדילין מליקח ממנה אבל לא היו מוחים בידם למי שהיה רוצה ליקח וכה"ג לא הי' משומר עוד י"ל דדוקא ענבי נזירך אבל לא של הקדש דשל הקדש מותר אפי' מן המשומר. תו"א: **יא)** שביעית דאי אפשר שלא יביאו עומר בכל שנה אבל בכור אפשר שלא יולד בכור לישראל בשביעית וכן חלה אפשר שלא יהיו לישראל עיסה [החייבת בחלה] בשביעית תימה ונילף **יב)**משתי הלחם כו' [אא"ה לפ"ז צריך למחוק מדברי התוס' וניחא נמי שתי עכ"ה.]: **יג)** (ר"א) (ור"י נמי). לאו מבכורים קא דריש אלא מכרמל וא"ת ומ"ט וכו' וי"ל דתרי קראי כתיב [ואם] תקריב מנחת בכורים וכתיב (וכי תקריב מנחת בכורים) [תקריב את מנחת ביכורך] חד למצוה וחד לעכב. תו"א:

יא) ר"ל דנהנו לא שייך דמצותו בכך דהא מדרבנן עיקר מצותו דיהיה נאכל לכהנים ומיהו קל"ע דמנ"ל להתוס' דשתי הלחם הבאות בפני עצמן קרב בשביעית.